

**Opinions of Artistically Talented
Eminent Adults on Supports
Provided by the State for Gifted
Children in the Arts**

**Sanat Alanında Üstün Yetenekli
Çocukların Eğitiminin Devlet
Tarafından Desteklenmesine İlişkin
Sanatçıların Görüşleri**

Faruk Levent¹ & Filiz Kansu Çelik²

Abstract

The purpose of the study was to examine opinions of artists in music about state supports for students talented in music. Participants had state supports in music when they were young. A phenomenological study was undertaken to interview the participants. They were interviewed face to face. Data was coded and content-analyzed and categorized by themes. The findings showed that all of the participants expressed that policies related to the education of gifted children in the field of arts in Turkey did not work anymore, losing functionality and effects and special services to be provided for artistically gifted students depended upon individuals who were in charge, showing that the policies were no longer useful. In addition, the participants stated that policies and practices have changed constantly as a result of changes in perceptions of educational politics and decision makers. Therefore, it is reasonable to claim that the greatest challenge in the education of students highly talented in the arts is the lack of a consistent and sustainable national policy.

Keywords: Artistically gifted, gifted education, policy, state support

Öz

Bu araştırmanın amacı sanat alanında üstün yetenekli çocukların eğitiminin devlet tarafından desteklenmesine ilişkin sanatçıların görüşlerinin incelenmesidir. Nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim deseniyle yürütülmüş olan bu çalışmanın verileri, yüz yüze görüşme ve yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma kapsamında sanat eğitiminde devlet desteğinden faydalanan sanatçılar ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler içerik analizine tabi tutularak kodlamalar yapılmış ve temalar oluşturulmuştur. Araştırma bulgularına göre katılımcıların tamamı, sanat alanında üstün yetenekli çocukların eğitime yönelik yasal düzenlemelerin günümüzde işlevselliğini kaybetmiş olduğunu ve devlet desteğinin sağlanmasının yetkililerinin inisiyatifine bırakıldığını belirtmişlerdir. Bununla birlikte katılımcılar, Türkiye’de karar vericiler ve politika yapıcıların sanata bakış açılarının değişimine bağlı olarak ilgili yasal düzenlemelerin ve uygulamaların da sürekli değiştiğini ifade etmişlerdir. Buna göre sanat alanında üstün yetenekli çocukların eğitiminde en büyük eksikliğin bu konuda devletin tutarlı ve sürdürülebilir milli bir politikasının olmaması olduğu söylenebilir.

Anahtar Sözcükler: sanat alanında üstün yetenekli çocuk, üstün yeteneklilerin eğitimi, devlet desteği

Summary

Purpose and Significance: Giftedness is an innate trait and manifests itself in child behavior, learning speed, high level motivation, creativity, and in different levels of productivity in pre-school period and even in infancy. The areas in which gifted children have

¹Correspondence Author, Ph.D., Marmara University, İstanbul, Turkey; faruk.levent@marmara.edu.tr

²Ph.D Candidate, Gazi University, Ankara, Turkey

superior talents vary and special education environments are needed for the education of these children. These areas can be categorized into artistic environments, social fields, scientific fields, technical fields (Malkoç, 2004, s. 170). State support is needed to provide enriched resources for the education of gifted children in arts. The purpose of the study was to examine views of artists who are gifted in music about state supports for the education of gifted students in the arts.

Method: Data was collected through face-to-face interviews with eight artists in music. These participants previously received state supports when they were young. The study used phenomenological method. Interviews were semi-structured. Data were content-analyzed.

Results: Participants' views were summarized in three main themes: "Supports provided by the government for the education of gifted children in the arts," "Problems in the education of gifted children in the arts" and "Policy proposal for state supports for gifted children in the arts." In general, the findings showed that all of the participants stated that policies related to the education of gifted children in the field of arts in Turkey have lost effect and any services to be provided for artistically talented children depend on individuals who are in charge of making new policies. They also expressed that the constant change in policies is a preclude for state supports for the education of gifted children in the arts.

Conclusion: Artistically talented children and youth do not receive special support from governments anymore because policies change frequently. The greatest challenge in the education of gifted children in the arts is the lack of a consistent and sustainable national policy.

Giriş

Yetenek kavramı, akademik veya sanatsal alanlardaki özel kabiliyetleri ifade etmektedir. Eğer gelişimleri için uygun eğitim imkânları sunulursa bu kabiliyetlerin çoğu üst düzey ileri yetenekler olarak gelişebilir. Yetenek gelişimi ise umut vadeden öğrencilere hem evde hem de okulda amaçlı ve planlı olarak zenginleştirilmiş ve esnek öğrenme ortamları sağlama sürecidir. Bu süreçte harcanan çabalar, öğrencilerin tomurcuk halindeki beceri ve yeteneklerini üst seviyede geliştirmelerini sağlayabilir (Clark, 2015, s. 32).

Üstün yetenekli çocuk ve üstün yeteneklilik ile ilgili olarak birçok kaynakta farklı tanımlar yapılmıştır. Bu tanımlar içinde Amerika'da Federal Hükümet tarafından hazırlatılarak 1993'te yayınlanan Ulusal Mükemmellik (National Excellence) Raporu'nda yapılan tanımlamanın genel olarak dünyada kabul gördüğü söylenebilir (Passow & Rudnitski, 1993, s. 26): *"Aynı yaş, deneyim veya çevre şartlarına sahip akranlarına göre üstün performans gösteren veya yüksek düzeyde başarı elde eden çocuklar ve gençlerdir"*. Aynı rapora göre bu çocuk ve gençler; entelektüel, yaratıcı ve olağanüstü bir liderlik kapasitesine sahip oldukları için sanatsal alanlarda ve özel akademik alanlarda yüksek performans sergilerler. Bu özellikteki

bireyler, genellikle okul tarafından sağlanmayan eğitim hizmeti veya faaliyetlerine ihtiyaç duyarlar.

Millî Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi'nde ise üstün yetenekli çocuk/öğrenci, *“zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi veya akademik alanlarda yaşıtlarına göre yüksek düzeyde başarı gösterdiği alan ve konu uzmanları tarafından belirlenen çocuk/öğrenci”* olarak tanımlanmıştır (MEB Tebliğler Dergisi, 2007).

Akkanat'a göre üstün yetenekli çocuk, bir ya da birden çok yetenek alanında ya da zekâ özelliğinde akranlarından çok üstün performans gösteren ya da gizil güce sahip olan ve diğer alanlarda da ortalama düzeyde özelliklere sahip olan çocuktur. Bu çocuklar kendi akran gruplarından rastgele seçilmiş bir kümenin %98'inden üstün olan çocuklardır (Akkanat, 2004, s. 175).

Üstün yetenekli çocukların, yaşamlarının ilk yıllarından itibaren gelişim aşamalarına, normal gelişim standartları gösterenlere göre daha hızlı ulaştıkları söylenebilir. Ancak özel bir alanda üstün yetenekli olan çocuğun tüm gelişim alanlarında hızlı olması beklenmemelidir. Örneğin görsel sanatlar alanında üstün yetenekli olan çocuk, sadece bu alanda yaşıtlarından üstün olma özelliği göstermekle birlikte, diğer gelişim alanlarında standart gelişim ritmi izleyebilir (Tuğrul, 1994; Metin, 1999; akt. Ersoy & Avcı, 2004, s. 196).

Sanat alanında üstün yetenekli olan bireyler resim, müzik, drama/tiyatro ve diğer ilgili alanların birinde ya da birkaçında özel yetenek gösterirler (Ersoy & Avcı, 2004, s. 199). Bu bağlamda bu tür yetenekler, çocukluk ve erken çocukluk yıllarında kolaylıkla tanımlanabilirler (Sak, 2010, s. 38). Alanyazın incelendiğinde, sanat alanında üstün yetenekli bireyler için üç ayrı kavram kullanılmaktadır. Bunlar; görsel sanatlar alanında üstün yetenekli, drama/tiyatro alanında üstün yetenekli ve müzik alanında üstün yetenekli kavramlarıdır.

Görsel sanatlar alanında üstün yetenekli çocuklar, daha erken yaşlarda ortalamanın üzerinde çizim kalitesine ve ileri görsel hafızaya sahip olmakla birlikte sanatsal becerilerini geliştirmeye yönelik yüksek bir motivasyon içerisindedir (Winner & Martino, 2003, s. 347). Lowenfeld (1957), görsel sanatlar alanında üstün yetenekli çocukların akranlarından farklı olarak şu beş özelliğe sahip olduğunu ileri sürmüştür: 1) Hayal gücü ve ifadede akıcılık, 2) Mekânsal dağılım ve organizasyon için son derece gelişmiş bir duyarlılık, 3) Sezgisel hayal gücü, 4) İfadede keskinlik, 5) Konu ve araç ile ileri düzeyde kendini ifade edebilme.

Drama/tiyatro alanında üstün yetenekli çocuklar; tüm vücuduna yön verebilen, sesini etkili kullanabilen, insan davranışlarındaki ayrıntıları yakabilen ve gözlem gücü yüksek çocuklardır (Oreck, Owen & Baum, 2003). Ersoy ve Avcı (2004, s. 199) drama/tiyatro alanında üstün yetenekli çocukların şu beş özelliğe sahip olduğunu belirtmiştir: 1) Drama etkinlikleri ile ilgilenme ve keyif alma, 2) Jest ve mimiklerini etkili olarak kullanarak kolaylıkla hikâye anlatma ve izleyicinin beğenisini toplama, 3) Duygularını, yüz ifadeleri, jestler ve vücut

hareketleri ile yansıtmaya, 4) Rol oynama, canlandırma ve diğerlerini taklit konusunda uzman olma, 5) Vücut dilini kullanarak fikirlerini kusursuz biçimde ifade etme.

Müzik yeteneği; seslere duyarlılık, ses yüksekliklerini ayırt etme, belleğe alma, yeniden tanıma, ritim duygusu ve müzikal işitme olarak tanımlanabilir. Başka bir ifadeyle müzik alanında üstün yetenek; ritim duygusu, bölgesel işitme, aynı anda tonlayan iki ve daha çok sesi algılayıp çözümleme, duyduğunu söyleme-çalma ve yaratıcı tasarımıdır (Uçan, 1994, s. 16). Müzik alanında üstün yetenekli bir çocuk; sıradışı bir ritm'e, doğru ses tonu çıkarma becerisine sahip olmasıyla normal akranlarından ayrılabilir, bu çocuklar yanlış nota okuyan diğer bir çocuğu anında farkedebilir (Cutts & Moseley, 2004, s. 75).

Müzik alanında üstün yetenekli bir çocuk, normal akranlarından farklılık göstererek erken yaşlarda kendisini belli etmektedir. İnsanlık tarihi yetenekleri ve becerileri erken yaşlarda gelişmiş çocuklar ve gençlerin hikâyeleriyle doludur. Örneğin Mozart altı yaşında beste yapmaya başlamıştı, Yehudi Menuhin San Francisco Senfonisi ile ilk konserini yedi yaşındayken vermişti ve 20 yaşına geldiğinde “olgun ve birinci derece bir viyolonist” olarak tanınmıştı (Cutts & Moseley, 2004, s. 55). Yaşantısı incelendiğinde Alman Besteci Johann Sebastian Bach'ın henüz 5-6 aylıkken org ve piyanoya ilgi duyduğu ve yürüme döneminde de piyano eğitimine başladığı bilinmektedir. Dünyada eşine ender rastlanır bir belleğe ve absolut (çok iyi işitebilen) bir kulağa sahip olan, henüz altı aylıkken ninnileri tekrarlayabilen, iki yaşındayken de iki parmakla piyano çalabilen İdil Biret, bugün piyanist olarak olağanüstü yönlerini tüm dünyaya kabul ettirmiştir (Malkoç, 2004, s. 169-171).

Üstün yetenekli çocukların müzik yeteneklerinin doğru anlaşılıp doğru tanınması, çocuğa verilecek olan müzik eğitiminin iyi planlanması ve saptanan hedefler doğrultusunda sağlıklı yürütebilmesi bakımından çok önemlidir. Müzik eğitimi alan bireyler için eğitimleri sürecinde belli bir müziksel yaşantı temel alınır ve o temel doğrultusunda bir plan ve program yapılarak belirli hedeflere ulaşılmaya çalışılır (Malkoç, 2004, s. 169-173). Çoksesli müzikte üstün yetenekli sanatçılarımızdan Fazıl Say doğuştan gelen olağanüstü yeteneği ve almış olduğu eğitim sayesinde ülkemiz ve yurt dışında resitaller, orkestra eşlikli konserler vermiş, beste çalışmaları yapmıştır (Tunçdemir, 2004).

Sanat alanında üstün yeteneğe sahip bireylerin ihtiyaç duydukları eğitimi aldıklarında ya da sahip oldukları sanat görüşünü bir şekilde icra ettiklerinde tarihte nasıl önemli kırılma noktaları yarattıkları bilinmektedir. Örneğin Rönesans döneminin önemli sanatçılarından Leonardo da Vinci'nin Medici ailesi tarafından destek görmesi, dolaylı olarak Leonardo'nun Rönesans döneminin şekillenmesinde önemli katkılar sunmasını sağlamıştır (Bozdağ, 2015). Ülkemizde de sanatın toplum üzerindeki etkisi benzer şekilde olmuştur. Özellikle de 1950'lerden itibaren değişen toplumsal yapı ülkemiz sanatçılarını da etkilemiş ve ülke gerçeklerine etki etmesine neden olmuştur. Bu şekilde özellikle de resim sanatı, toplumla bir bağ kurmak ve topluma mesaj verebilme aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır (Çatalbaş & Koç, 2016).

Sanat eğitimi; öğretimin her aşamasında, daha okul öncesinden başlayarak eğitime girmelidir. Sanat, çağdaş eğitimin temel taşlarından biridir. Eğitimde sanatın yeri hiçbir şeyle doldurulamaz. Eğitimde bu temel taşın eksikliği, kişilik gelişmesinde boşluklar oluşturmak suretiyle yeni yetişen kuşaklarda büyük eksikliklere yol açarak toplumda onarılamaz olumsuz gelişmeler meydana getirebilir (İpşiroğlu, 1998). Ünver'e göre ülkemizde ilkokuldan alan eğitimi veren üniversitelerimize kadar sanat eğitimi yeterince amacına ulaşamamıştır. Çünkü genellikle temel dersler olarak tanımlanan dersler kadar önemsenmeyen ve unutulmuşluğa terk edilen sanat eğitimi; amaç, anlam, uygulama yönünden eğitim sistemimizde hak ettiği öneme kavuşamamıştır (Ünver, 2002, s. 1). Oysa çocuğun sanatsal yaratıcılığı üzerinde önemle durulması, resim olsun, müzik olsun, tasarım dersleri olsun, çocuğun tüm uğraşlarında, sanatsal yöne değer verilmesi gerekliliği yeterince anlaşılamamıştır (San, 1979, s. 2).

Türkiye’de Sanat Alanında Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimine Yönelik Yasal Düzenlemeler

Cumhuriyetin ilanı sonrasında Atatürk, üstün yetenekli çocukların eğitimi ile yakından ilgilenmiştir. Özel olarak Cumhurbaşkanlığı için hazırlanmış “Beyaz Tren” ile yurdu dolaşırken rastladığı yetenekli çocukların eğitimlerini en iyi şekilde sürdürebilmeleri için emirler vermiştir (Kahramankaptan, 1998, s. 40-41). Aşağıda kronolojik sıraya göre sanat alanında üstün yetenekli çocukların eğitimine yönelik yasal düzenlemeler kısaca açıklanmıştır.

1416 sayılı ecnebi memleketlere gönderilecek talebeler hakkında kanun. Üstün yetenekli bireylerin yetiştirilmesi ve ülkemize çağdaş anlamda uluslararası düzeyde başarılar kazandırılması için 1929 yılında 1416 Sayılı “Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebeler Hakkında Kanun” çıkartılmıştır. Bu kanun ile yurt dışına gönderilecek öğrencilerin diğer öğrencilerden zekâ ve karakter yönünden üstün olması koşulunu taşıyanların Milli Eğitim Bakanlığınca sınav yoluyla seçilmesi öngörülmüştür. Bu kanuna göre Milli Eğitim Bakanlığı tarafından lise mezunları ve yükseköğretimin çeşitli dallarını bitirenler için batı ülkelerinde Devlet veya İktisadi Devlet Teşekkülleri hesabına ihtisas eğitimi görmek isteyenler seçilmiştir. Bu uygulama, 1943 yılında yürürlüğe giren 4489 sayılı yasayla biraz daha genişletilmiştir.

1416 Sayılı Kanun kapsamında Avrupa’ya gönderilen ilk üç yetenekli genç; Ulvi Cemal Erkin, Cezmi Rıfkı Erinc ve İstiklal Marşı’nın bestecisi Osman Zeki Üngör’ün oğlu Ekrem Zeki Üngör idi. Daha sonra bu gençleri Ahmet Adnan Saygun, Ferhunde Remzi Erkin, Necdet Remzi Atak, Nurullah Şevket Taşkıran, Mahmut Ragıp Gazimihal, Halil Bedii Yönetken, Necil Kazım Akses gibi isimler izlemiş, 1931-34 yılları arasında bu yetenekli sanatçılar Ankara’nın eğitim ve sanat ortamında söz sahibi olmuştur (Kahramankaptan, 1998, s. 38-39).

5245 Sayılı İdil Biret ve Suna Kan'ın yabancı memleketlere müzik tahsiline gönderilmesine dair kanun. 7 Temmuz 1948 tarihinde halk arasında “Harika Çocuklar Kanunu” olarak bilinen 5248 sayılı bir kanun çıkartılmıştır. Aynı yıl kabul edilen 5245 sayılı yasayla özel yetenekli çocukların yurt dışında eğitimi sağlanmıştır. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün isteği üzerine hazırlanıp çıkarılan bu yasa, “İdil Biret ve Suna Kan'ın Yabancı Memleketlere Müzik Tahsiline Gönderilmesine Dair Kanun” adını taşımıştır. Bu yasa kapsamında; İdil Biret yedi yaşında, Suna Kan ise dokuz yaşında Fransa'ya Paris Konservatuvarı'na gönderilmiştir.

6660 sayılı güzel sanatlarda fevkalade istidat gösteren çocukların devlet tarafından yetiştirilmesi hakkında kanun. Cumhuriyet döneminde devletin himayesinde üstün yetenekli çocukların eğitilmesi için 1948 yılında çıkarılan 5245 sayılı İdil Biret-Suna Kan Kanunu, 1956 yılında kapsamı genişletilerek “Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında Kanun” adıyla 6660 sayılı kanuna dönüşmüştür. Bu kanun; “resim, müzik ve plastik sanatlarda” olağanüstü özel yetenek gösteren çocukların devlet hesabına yurt içi veya yurt dışında eğitimi almasını sağlayan önemli bir uygulamadır.

Bu kanunun üçüncü maddesinde “...fevkalade istidatlı çocukların Devlet hesabına yabancı memleketlerde yetiştirilmelerinde ana ve baba veya bunlardan biri veya vasisi, bulunmadığı takdirde Maarif Vekâletince tayin edilecek, çocuğa bakmağa muktedir en yakın aile mensuplarından biri refakat edeceği” belirtilmiştir. Bu kanunun dördüncü maddesine göre devlet hesabına yetiştirilecek yetenekli çocuğun yurt dışına gönderilmesi halinde, çocukla ilgilenecek kişilere de devlet bütçesinden ödeme yapılmıştır.

6660 sayılı kanunun çıkmasından yedi yıl sonra “Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında Yönetmelik”, 05.08.1963 tarih ve 11472 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 6660 sayılı kanuna göre hazırlanan bu yönetmelik 19 maddeden oluşmuş ve ilgili kanuna açıklık getirmiştir. Örneğin Yönetmeliğin dördüncü maddesinde “6660 sayılı kanunun birinci maddesindeki ‘fevkalâde istidatlı çocuklar’ sözü ile çok üstün bir kabiliyet gösteren ve ileride memleketimizi sanat alanında milletlerarası ölçüde temsil edebileceği umulan çocuklar kastedilmiştir” denilerek Kanunun amaç ve kapsamı açıklanmıştır. Ayrıca yönetmeliğin beşinci maddesinde “6660 sayılı kanundan faydalanmak üzere yapılacak müracaatlar için, çocukların müzik icracılığında 12, kompozisyon ve plâstik sanatlarda 14 yaşını geçmiş olmamaları gerekir. Bu yaş sınırını aşmış çocuklar için yapılacak müracaatlar kabul edilmez” denilerek bir sınırlama getirilmiştir. Bu yaş sınırı içerisinde olan çocuklar eğer komisyon uygun görürse bir kez daha sınava alınabilmektedir (Çitil, 2009).

Yasada öngörülen 10 kişilik komisyon, Güzel Sanatlar Müdürlüğüne dilekçeyle başvuran adayları sınava tabi tutuyordu. Adayda olağanüstü yeteneğin bulunup bulunmadığını saptayan tek yetkili bu komisyondur. Seçimde esas olan, komisyon üyelerinin deneyimlerine dayanarak aday hakkında verecekleri karardır (Kahramankaptan, 1998). 1948'den bu yana

5245 ve 6660 sayılı iki yasanın sağladığı imkânlardan 17 kişi yararlanabilmiştir. 17 kişiden 15'i müzik eğitimi ve ikisi ise resim eğitimi almıştır. Bu 17 kişiden beşi yönetmelik hükümlerine göre değerlendirilerek yasa kapsamına girişlerinden 1-6 yıl sonra yetersiz görülerek yasa kapsamı dışına çıkarılmıştır (Enç, 2005, s. 228).

Halen yürürlükte bulunmasına rağmen, 1968'den sonra yetkili Milli Eğitim Bakanlığı yasadaki öngörülen "komisyon"u kurmadığı için 6660 sayılı yasa işlemez hale gelmiştir. 30 yıllık bir sürenin ardından yasadaki en son faydalanan isim ise piyanist Emrecan Yavuz olmuştur. 1998 Ekiminde İzmir'de üstün yetenekli olduğu anlaşılan sekiz yaşındaki Emrecan Yavuz Kültür Bakanı İstemihan Talay'ın onayıyla kurulan Uzmanlar Kurulunca devlet himayesine alınmıştır (Coşkun, 2007). Ancak 1999 yılının Mayıs ayında Kültür ve Turizm Bakanı olan Erkan Mumcu'nun ilk icraatı Emrecan ile annesini bakanlığın tahsis ettiği evden çıkarmak, ikinci icraatı ise yasa gereği ödenen maaşı kesmek olmuş. Emrecan'ın özel eğitimine devam edebilmesi için bu sefer aile seferber olup kaynak ve destek aramaya koyulmuş. Bunun sonucu olarak İzmirli işadamı Lucien Arkas'ın desteğiyle Bilkent'te iki yıl Fazıl Say ve Sanem Berkalp ile piyano, Mahir Çetiz ve İbrahim Yazıcı ile bestecilik ve orkestra şefliği çalışmaya başlamıştır (Ali, 2006). Bu kanun halen yürürlükte, fakat Emrecan Yavuz'dan sonra yasa kapsamına hiç kimse alınmamıştır (Bakioğlu & Levent, 2013).

Üstün yetenekli çocuklar için "özel statü" yönetmeliği. Üstün yetenekli çocukların Devlet Konservatuvarı'nda yoğun ve hızlı bir müzik eğitimi görmeleri için Ankara Devlet Konservatuvarı eğitimcilerinden Mithat Fenmen ve İlhan Baran öncülüğünde hazırlanan özel statü yönetmeliği taslağı, 1976 yılında Bakanlar Kurulu tarafından onaylanmıştır. Bu statü ile kendi alanlarında konservatuvarın yüksek bölümünü bitirerek yurt dışına giden öğrenciler olmuştur. Bu statüden ilk olarak yararlananlar; Oya Ünler, Burçin Büke ve Cihat Aşkın olmuştur. 1982-1983 eğitim-öğretim yılında "özel statü" kapsamından yararlanan üstün yetenekli öğrenciler; Fazıl Say (piyano), Muhittin Dürriüoğlu (piyano), Şölen Dikener (viyolonsel), Yeşim Alkaya (piyano), Çağlayan Ünal (viyolonsel), Ertan Torgul (keman) ve Özgür Balkıs (keman) 1986-1987 yılları arasında mezun olmuşlardır (Tunçdemir, 1996). Eğitimlerini tamamlayan sanatçılarımız; akademisyen, konser sanatçısı, orkestra şefi, ulusal ve uluslararası yarışmalarda jüri üyesi olarak hizmet vermişlerdir. Ayrıca bu sanatçılar ülkemizde müzik kültürünün oluşması ve gelişmesinde önemli katkılar sağlamışlardır (Maba & Sakar, 2015).

Üstün yetenek, doğuştan gelen bir özellik olup okul öncesi dönemde hatta bebeklik döneminde çocuğun davranışlarında, öğrenme hızında, yüksek düzeydeki motivasyonunda, yaratıcılığında, farklı düzeydeki üretkenliğinde kendini gösterir. Üstün yeteneğe sahip olan çocukların yeteneklerinin biçimlendiği alanlar farklı olup bu çocukların eğitiminde özel eğitim ortamları gerekmektedir. Bu alanlar sanat ortamları, sosyal alanlar, bilimsel alanlar, teknik alanlar olarak ayrılabilir (Malkoç, 2004, s. 170). Sanat alanında üstün yete-

nekli çocukların eğitiminde maddi kaynakların sağlanması için devlet desteğine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu araştırma, sanat alanında üstün yetenekli çocukların eğitiminin devlet tarafından desteklenmesine ilişkin sanatçıların görüşlerini inceleme amacıyla yapılmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, sanat alanında üstün yetenekli çocukların eğitiminin devlet tarafından desteklenmesine ilişkin sanatçıların görüşlerini incelemek amacıyla nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseninde yapılmıştır. Olgubilim araştırmalarında, araştırmacıların odaklandığı temel nokta, bir olgu ile ilgili katılımcı bireylerin belli bir kavram ya da olgu ile ilgili yaşanmış deneyimlerinin belirlenmesidir. Başka bir ifadeyle olgubilim araştırmaları, kişilerin deneyimlerini sadece bir olgu ile sınırlamakta; ne deneyimledikleri ve nasıl deneyimledikleri üzerine odaklanmaktadır (Creswell, 2007, s. 57-58). Bu araştırmada incelenen olgu ise sanat alanında üstün yetenekli çocukların eğitiminin devlet tarafından desteklenmesidir.

Çalışma Grubu

Olgubilim araştırmalarında veri kaynakları, araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve bu olguyu dışı vurabilecek ya da yansıtabilecek bireyler ya da gruplardır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s. 74). Bu araştırma deseninde; ele alınan olgu açısından eğer kişilerin deneyimleri onlar için bir anlam ifade ediyorsa, olgubilim araştırmasını yürüten araştırmacılar bu anlamı bizzat gidip direk olarak tecrübe sahibinden almak durumundadır (Güler, Halıcıoğlu & Taşgın, 2013, s. 234). Bu çalışmada, görüşme yapılan katılımcıların üstün yeteneği komisyonca belirlenen ve sanat eğitimlerinin desteklenmesine ilişkin ilgili yasal düzenlemelerden faydalanmış olması ölçüt olarak belirlenmiştir. Buna göre araştırmanın çalışma grubu, bu ölçüte uyan ve ulaşılabilen sanatçılardan oluşmuştur. Tablo 1’de çalışma grubundaki sanatçılarla ilgili kişisel bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubundaki Sanatçılarla İlgili Kişisel Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyet	Branş	Faydalandığı Yasal Düzenleme
İdil Biret	Kadın	Piyano	6660 Sayılı Kanun
Suna Kan	Kadın	Keman	6660 Sayılı Kanun
Gülsin Onay	Kadın	Piyano	6660 Sayılı Kanun
Hüseyin Sermet	Erkek	Piyano	6660 Sayılı Kanun
Çağlayan Ünal Sümer	Kadın	Viyolonsel	Özel Statü Yönetmeliği
Tuluyhan Uğurlu	Erkek	Piyano	Özel Statü Yönetmeliği
Emrecaan Yavuz	Erkek	Piyano	6660 Sayılı Kanun
Yeşim Alkaya Yener	Kadın	Piyano	Özel Statü Yönetmeliği

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Olgubilim araştırmalarında başlıca veri toplama aracı görüşmedir (Yıldırım & Şimşek, 2005, s. 74). Bu araştırmada veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yüz yüze görüşme ile elde

edilmiştir. Görüşme formunu oluşturmak için ilgili alanyazın incelenmiş ve sekiz sanatçıyla görüşmeler yapılmıştır. Görüşme formundaki sorular, alanında uzman iki akademisyenin görüşleri alındıktan sonra görüşme formuna son hali verilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi ve Değerlendirilmesi

Olgubilim araştırmalarında veri analizi, yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmaya yönelik olarak yapılmaktadır. Bu doğrultuda yapılan içerik analizinde, verilerin kavramsallaştırılması ve olguyu tanımlayabilecek temalar belirlenmektedir. Sonuçlar betimsel bir anlatım ile sunulur ve doğrudan alıntılara yer verilir. Bununla birlikte ortaya çıkan temalar ve örüntülere göre elde edilen bulgular açıklanır ve yorumlanır (Yıldırım & Şimşek, 2005, s. 75).

Bu araştırmada görüşmelerden elde edilen ses kayıtları, dinlendikten sonra yazıya aktarılmış ve benzer konu başlıkları altında gruplandırılmıştır. Daha sonra katılımcı görüşleri kodlanarak analiz işlemi sonucunda kategoriler altına yerleştirilmiştir. Çalışmada görüşme yapılan katılımcılar toplum içinde tanınan sanatçılar olduğu için, katılımcı ifadeleri kendilerinden izin alınarak herhangi bir kodlamaya gidilmeden (parantez içinde) isimleriyle birlikte verilmiştir.

Bulgular

Türkiye’de sanat alanında üstün yetenekli çocukların eğitiminin devlet tarafından desteklenmesine ilişkin sanatçıların görüşleri “Sanat alanında üstün yetenekli çocukların eğitimi için devletin sağladığı destekler”, “Sanat alanında üstün yetenekli çocukların eğitiminde karşılaşılan sorunlar” ve “Sanat alanında üstün yetenekli çocukların devlet tarafından desteklenmesine ilişkin politika önerileri” olmak üzere üç kategori altında toplanmıştır.

1. Sanat Alanında Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi İçin Devletin Sağladığı Destekler

Yapılan görüşmelerde katılımcılardan Suna Kan, Gülsin Onay, Emrehan Yavuz, Tuluyhan Uğurlu, Hüseyin Sermet ve Yeşim Alkaya Yener’in sanat eğitimleri sırasında devlet tarafından kendilerine sağlanan desteklerle ilgili olarak aşağıdaki görüşleri bildirmiştir.

“Dönemin Kültür Bakanı İstemihan Talay’a ulaşıldı ve tam da bu durumdaki ve bu yaştaki çocuklar için düşünülmüş olan ‘Harika Çocuklar Yasası’ fikri ortaya çıktı. Daha sonra Kültür Bakanlığı Türkiye’nin birçok şehrinden hocalarla bir komisyon oluşturarak Ekim 1998’de Ankara’da oldukça kapsamlı, zor ve saatlerce süren bir sınav düzenledi. Bu sınava girdikten sonra Şubat 1999’da yasa kapsamında eğitimim başlamış oldu.” (Emrehan Yavuz)

“1948 yılında TBMM’de çıkan 6660 sayılı kanunun ilk ismi İdil Biret-Suna Kan Kanunu olarak bilinir, yani isme çıkmıştır. Yani ilk başta ikimizi yolladılar. Bu, dünyanın hiçbir yerinde olmaz. Aslında daha önce görülmemiş bir şey. Çünkü mecliste çıkan özel bir kanun bu.” (Suna Kan)

“5245 sayılı kanun daha sonrasında 6660 sayılı ‘Harika Çocuklar Yasası’na dönüştü. Bu yasa kapsamında Ankara’da Mithat Fenmen ve Ahmet Saygun ile çalışmalarına iki yıl devam ettim.” (Gülsin Onay)

“Harika Çocuklar Sınavı’na ben yedi yaşındayken girdim. Adnan Saygun’un da bulunduğu bir jüri tarafından sadece müzik değil, genel kültür olarak da beğenilince sınav birincisi oldum.” (Tuluyhan Uğurlu)

“Üstün yetenekli çocuklar, namı değer İdil Biret Kânunu kapsamında 1968 yılında Paris’e yollandım. Tüm sanatçı arkadaşlardan ve bizlerden beklenen, Türkiye Cumhuriyeti’nin gelmiş olduğu ‘muasır medeniyet’ seviyesini yükseltmemiz ve dış dünyaya ispat etmemiz ihtiyacından kaynaklanan bu kanun çerçevesinde okuma şansına nail oldum.” (Hüseyin Sermet)

“Hocam rahmetli Profesör Tulga Cetiz, henüz Konservatuara girdiğim ilk yıllarda benim çok yetenekli olduğumu, çok hızlı ilerlediğimi söylerdi ve her fırsatta solo ve hocamla birlikte duo piyano konserler verirdik. Hocam, ‘İdil Biret Kanunu’ veya ‘Harika Çocuklar Kanunu’ yerine, sonraları onun yerine çıkarılan ‘üstün yetenekli çocuklar’ statüsünden istifade edebilmem için özel bir sınava Fazıl Say, Muhiddin Dürrüoğlu ile birlikte, benim de katılmamı istemişti. Neticede Jüri üçümüzü de bu statüye layık görmüştü. Ben, kıymetli hocam Rahmetli Tulga Cetiz’in, Fazıl ve Muhiddin ise yine rahmetli hocamız Kamuran Gündemir’in öğrencisi olarak çalışmalarımızı sürdürdük. Daha sonra 13 kişilik jüri önünde 1987 yılında, Cumhuriyet Senfoni Orkestrası’nda verdiğimiz konserler ile hızlandırılmış eğitim statüsünden mezun olduk.” (Yeşim Alkaya Yener)

Katılımcılardan İdil Biret, Suna Kan, Hüseyin Sermet, Emreca Yavuz ve Yeşim Alkaya Yener, sanat alanında üstün yetenekli bireylerin eğitimi için devlet tarafından sağlanan desteklerin kendilerinin profesyonel kariyerlerine çok önemli katkı yaptığını belirtmişlerdir.

“Ailemin maddi durumu yurt dışında eğitim almamı sağlamaya müsait olmadığından 1948 yılında TBMM tarafından kabul edilen kanun ile devletin sağladığı destek, ailemle Paris’e gidip o dönemin en değerli hocalarından ders almamı ve Paris Konservatuari’na girip mezun olmamı sağladı” (İdil Biret).

“... Benim ailemin imkânı hiçbir zaman olmazdı bu kanun çerçevesinde yurt dışına gitme-seydim.” (Suna Kan)

“... Devletin bana eğitim için sağladığı destekten dolayı müteşekkirdi olduğumu bilhassa belirtmekte fayda görüyorum ve ‘devlet sanatçısı’ olmakla iftihar ediyorum.” (Hüseyin Sermet)

“Kültür Bakanlığı Ankara’da bize bir miktar burs ve bir lojman tahsis etti, annemle birlikte Ankara’ya taşındık ve Kamuran Hoca’yla çalışmaya başladım.” (Emreca Yavuz)

“Bu desteğin bize sağladığı önemli katkılar bence piyanoda Profesör Tulga Cetiz, armoni ve kompozisyonda Profesör İlhan Baran’ın bize hoca olarak seçilmeleriydi. İkisinin de Paris’te ‘Ecole Normal de Musique’ten mezun olmaları bizim için büyük bir şanstı. En büyük kazancımız, bize Avrupa standartlarında en üst seviyede bir eğitim vermeleriydi.” (Yeşim Alkaya Yener)

Katılımcılarından Çağlayan Ünal Sümer, Yeşim Alkaya Yener ve Suna Kan, sanat alanında üstün yetenekli çocukların eğitimi için devlet tarafından yurt dışına yollanmasına ilişkin uygulamadan vazgeçildiğini belirtmiştir.

“Özel statü modeli kapsamında yurt içinde eğitim gördüm ve 1987’de mezun olduğum yıl Devlet, Özel Statü’de öğrenim gören üstün yetenekli çocuklara verilen yurt dışı bursunu kaldırdı ve ben yurt dışı eğitiminden faydalanamadım. Bizler bu statüdeki son öğrencilerdik.” (Çağlayan Ünal Sümer)

“... Sonrasında üstün yetenekli çocukların yurt dışında öğrenimlerini devam ettirmeleri kaldırıldı.” (Suna Kan)

“Devlet, ‘İdil Biret Kanunu’nun uygulandığı zaman, küçük öğrenciyi anne ve babasıyla yurt dışına yolluyordu ve öğrenciler yurt dışında tanınmış müzisyen ve eğitimciler tarafından yetiştiriyorlardı. Bütün eğitim masraflarını Devlet karşılıyordu. Biz bu statü’de sadece seçilen kıymetli Türk hocalarımız tarafından hızlandırılmış bir eğitim görüp, lisans diploması almıştık. Yurt dışına Devlet tarafından gönderilmemize gerek duyulmadı maalesef.” (Yeşim Alkaya Yener)

2. Sanat Alanında Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimlerinde Karşılaşılan Sorunlar

Devletin eğitim desteğinden yararlanan katılımcıların sanat alanında üstün yeteneklilerin eğitimlerinde karşılaşılan sorunlarla ilgili görüşleri; devletin sanat politikasındaki değişimler, maddi sorunlar ve politika yapıcılarının bakış açısı olmak üzere üç tema altında toplanmıştır.

Devletin sanat politikasındaki değişimler. Katılımcılardan İdil Biret, Suna Kan, Tuluyhan Uğurlu, Çağlayan Ünal Sümer ve Gülsin Onay, sanat alanında üstün yetenekli çocukların eğitiminde karşılaşılan sorunların devletin sanat politikasındaki değişimlerden kaynaklandığını belirtmiştir.

“Devlet politikalarında; sanat, sanatçı, kültür, kültürel yaşama verilen öncelikler ve değerler, yıllar içerisinde, yok olma derecesinde azalmıştır. Sadece bu alanlarda değil; bilim ve bilim insanı yetiştirme konusunda da desteğin azalması nedeniyle ülkemizin değerleri, yeteneklerini ve üretkenliklerini başka ülkeler, başka toplumlar için kullanmaya başlamışlardır.” (Çağlayan Ünal Sümer)

“6660 sayılı yasa yaklaşık 25 yıldır işlemiyor, bunun nedeni ülkenin kültür ve sanat politikalarının değişmiş olmasıdır.” (Gülsin Onay)

“Mesela yabancı ülkelerde müzik okullarında biraz yetenekli çocuklar oldu mu onu hemen konservatuara alıyorlar ve ondan sonra da bu çocuklara burs veriyorlar. Devlet desteklemese bile özel şirketler destekliyor. Bankalar gibi. Bizde bu tür destekler artık olmuyor.” (Suna Kan)

“... Ancak o dönemde Türkiye ekonomisi müsait olmadığı için yurt dışında okumam için imkân verilmedi. Bu hakkımı dondurup, İstanbul Belediye Konservatuarı’ndaki eğitimim sonrasında Viyana Müzik Akademisi sınavlarına girdim.” (Tuluyhan Uğurlu)

“Almanya’dan büyük besteci Hindemith 1935-1937 yılları arasında Türkiye’ye gelerek müzik reformu konusunda raporlar hazırladı ve bazı önerileri uygulamaya konuldu. 1948 kanununu bu büyük reform hareketinin bütünü içinde değerlendirmek gerekir. Zamanla bu şevk ve heyecan kayboldu. İleri yıllarda yurt dışına gönderilen çocukların bazıları da istenilen seviyelere gelemedi. Bu arada özel kuruluşlar da eğitim konusuna eğilerek destek vermeye başladı. 1948 kanunu da giderek uygulanmaz oldu.” (İdil Biret)

Maddi sorunlar. Katılımcılardan Emreca Yavuz, Suna Kan ve Yeşim Alkaya Yener yurt dışında eğitimleri sırasında bazı maddi sıkıntılarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir.

“Yasadan faydalanırken ciddi sorunlarla karşılaştığımı söyleyemem, ancak karşılaştığım maddi sorunlar yasanın 2002’de işlemez hale gelmeye başlamasıyla ortaya çıktı. Önce aylık burs kesildi, ardından kalmakta olduğumuz lojmandan çıkmamız istendi. 2002’den 2003’e, yani ben ortaokulu bitirene kadar, Ahmet Necdet Sezer’in devreye girmesiyle güç bela ancak lojmanda kalabildik.” (Emreca Yavuz)

“Annem tutumlu bir ev kadınıydı ve akıllı bir kadındı. Öyle çok fazla para sıkıntısı çekmedik yani. Çünkü benim o dönem kazandığım yarışmalardaki ödüllerle geçindik annemle. Ev kirasını da ondan verdik.” (Suna Kan)

“İdil Biret Kanunu kapsamında eğitim görenlere, müzik dışında eğitim görmek istediğinde her dalda, özel hocalar tarafından eğitim veriliyordu. Ancak bize lisan konusunda aralıklı ve yetersiz bir eğitim verilmesi çok üzücüydü. Ayrıca mezuniyet sonrası, ileri eğitim için Avrupa’ya gönderilmeyi beklerken, statünün kaldırılması nedeniyle yurt dışındaki eğitimimizi, ailemin maddi desteği ve kendi imkânlarımızla bulduğumuz burslarla zorlukla tamamlayabildik.” (Yeşim Alkaya Yener)

Yukarıda yer alan katılımcıların görüşlerinden devletin sağladığı maddi desteklerin yetersiz olduğunu ve bireylerin yurt dışına gittikten sonra maddi açıdan bazı zorluklar yaşadıkları anlaşılmaktadır. Katılımcılardan Suna Kan’ın yurt dışında eğitimi sırasında maddi sıkıntı çekmemesinin sebebi, kaldığı ülkede katıldığı yarışmalardan kazandığı para ödülleri. Suna Kan, o dönemde kendi kazandığı ödüllerden elde ettiği gelir ile geçinmiştir.

Politika yapıcılarının bakış açısı. Katılımcılardan Tuluyhan Uğurlu, Emreca Yavuz, Suna Kan ve Yeşim Alkaya Yener devletin sağladığı eğitim desteğinden faydalanırken

karşılaştıkları sorunlardan birinin de politika yapıcılarının bakış açısından kaynaklandığını belirtmişlerdir.

“... Günümüzde bu yasaların çalışmamasının kasıtlı olduğuna inanmıyorum. Bence sorun sanata ve kültüre bakış açısı ile ilgili.” (Tuluyhan Uğurlu)

“Yasanın 60’larda neden dondurulduğu ayrıca bir araştırma konusudur ancak birinci dereceden tecrübe ettiğim kadarıyla 2003’te rafa kaldırılışı doğrudan o zamanki iktidarın ideolojisiyle ilgilidir. 40 yıldır kullanılmamış olmasından dolayı güncellik sorunları olan yasanın benim zamanımda işletilmesi, ancak bu konuda iyi niyetli bir Kültür Bakanlığı’nın çabasıyla mümkün oldu. ‘Batılı’ bir sanat dalı olan klasik müziğe devlet tarafından önem verilmesi, bu alanda kültür yatırımlarının yapılması, kurumların olduğu kadar kişilerin de desteklenmesi ve sanatçıların çocukluktan itibaren yetiştirilmesinin devletin ideallerinden biri olması, daha sonraki iktidarların sahip olduğu ideolojinin önceliklerine ters bir düşüncedydi, bunun bir yansıması olarak devletin böyle bir işe girmesi gereksiz görüldü. Bu yalnızca benim kişisel çıkarımım değil, yasayla ilgili sorun yaşamaya başladığım dönemlerde birden fazla Kültür Bakanı ve Bakanlık temsilcisiyle bire bir görüşmelerimizde de ‘kendi müziğimiz varken neden klasik müziğe destek olalım’ gibi ifadelerle açık şekilde dile getirilmiş bir durumdur.” (Emrecaan Yavuz)

“Türkiye’nin bir kültür politikası yok, maalesef de hiç olmadı. Bazı kişilerle, kültür bakanlığına gelen kişilerle, bireysel çabalarla bir şeyler oluyor. İyi işler de oluyor ama maalesef hükümetler değişince bazı şeyler de değişiyor.” (Suna Kan)

“Dünyanın her yerinde, üstün yetenekli olduğu anlaşılan çocuklar, Devlet tarafından her türlü ihtiyacı karşılanarak en iyi imkânlarla yetiştirilir. Hâlbuki Türkiye’imizde bunu bir ‘ayrımcılık’ olarak tanımlayan kişiler olmakta ve bu anlayış bu statüyü baltalamaktadır. Bu düşünce doğru değildir. Her hastaya aynı tedaviyi uygulayıp, aynı ilacı veremeyeceğiniz gibi, her çocuğa da, aynı eğitimi sunamazsınız.” (Yeşim Alkaya Yener)

3. Sanat Alanında Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimine Yönelik Politika Önerileri

Katılımcıların, sanat alanında üstün yetenekli çocukların eğitimine yönelik politika önerileri; üstün yetenekli çocukların tespitine yönelik öneriler, üstün yetenekli çocuklara yönelik özel eğitim önerileri, ilgili yasaların işler durumuna getirilmesi ve devletin sanat eğitimi politikalarının iyileştirilmesi olarak dört kod altında toplanmıştır.

Sanat alanında üstün yetenekli çocukların tespitine yönelik politika önerileri. Katılımcılardan İdil Biret, Suna Kan, Çağlayan Ünal Sümer, Gülsin Onay, Yeşim Alkaya Yener ve Emrecaan Yavuz sanat alanında üstün yetenekli çocukların tespitine yönelik aşağıda yer alan önerilerde bulunmuşlardır.

“Bu alanda önemli olan sanatta yetenekli çocukların tespit edilmesidir. Bu işe genellikle devletin elindeki imkânlarla olur.” (İdil Biret)

“Üstün yetenekli çocukların belirlenmesi için yapılacak eleme sınavları veya testleri (yöntem her ne ise), yaygın şekilde, ülkenin her yerinde yapılmalıdır. Büyük şehirlerde zaten belli oranda imkânlar mevcut. Önemli olan imkânların olmadığı yerlere, devletin ulaşmasıdır.” (Gülsin Onay)

“Öncelikle bir çocuğun doğuştan üstün bir yeteneğe sahip olduğunun belirlenmesi çok önemlidir. Yetenek bir bütün olarak değerlendirilmelidir. Sadece ortaya çıkarılan beceriler değil, zekâ ve duygusal zenginlik, yeteneğin tamamlayıcı öğeleri olmalıdır.” (Çağlayan Ünal Sümer)

“Sanat alanında üstün yetenekli çocukları belirlemek için ilk başta Bilkent’in düzenlediği turnelerde, çocukları ve gençleri de dinlediler. Doğu’ya gittiler, Orta Anadolu’ya gittiler. Bir sürü yerden çocukları topladılar getirdiler, Ankara’da Bilkent’te eğitime başladılar. Birkaç tanesi seçildi yetenekli olarak. Onların bazısını dinledim ben burada. Kültür Bakanlığı’nın da böyle bir girişimi olması lazım. Hocalardan yahut doğru dürüst müzisyenlerden oluşan bir heyet seçilir ve bu heyet seyahate yollanabilir. Bu heyet, Türkiye’nin herhangi bir bölgesine ya da çeşitli bölgelere gider, oradaki çocukları dinler, yeteneklileri toplarlar getirirler. Ya İstanbul’da ya Ankara’da bir sene eğitime tabi tutarlar ve bakarlar çocuk bu eğitime cevap verebiliyor mu? Eğer çocuk bu eğitimi kaldıramıyorsa geri gönderilir.” (Suna Kan)

“Yetenekli çocuklar çok erken yaşta kendini belli etmektedirler. Yeter ki uzman kişiler, Devlet desteğini hak eden çocukları, hiçbir etki altında kalmadan belirlesin. Yani tarafsız bir jüri tarafından bu çocuklar seçilsinler ve doğuştan üstün yetenekli olarak dünyaya gelmiş bu çocuklara gereken her türlü imkân Devlet tarafından sağlansın.” (Yeşim Alkaya Yener)

“Türkiye, yetenekli çocukları erken yaşta tespit etme konusunda çok çabalıyor ancak başarısız oluyor şeklinde düşünülmemeli. Aksine bu kadar genç bir cumhuriyetin hayallerinin ötesinde bir kariyer yapmış İdil Biret ve Hüseyin Sermet gibi isimleri çıkarmış bir sisteme sahibiz. Ancak bu sistem işlemez hale getirilmiş. Bence Türkiye’nin yetenek geliştirme politikası, parti politikalarından arındırılmalıdır.” (Emrecaan Yavuz)

Sanat alanında üstün yetenekli çocuklara yönelik özel eğitim önerileri.

Katılımcılardan Gülsin Onay, Çağlayan Ünal Sümer, Tuluyhan Uğurlu ve Yeşim Alkaya Yener, sanat alanında üstün yetenekli çocuklara yönelik özel eğitim önerilerinde bulunmuşlardır.

“Üstün yetenekli çocukların ve gençlerin özel eğitim alması, özel müfredat ve yeteneklerine göre tasarlanmış dersler almaları kadar doğal bir şey olamaz. Bildiğimiz kadarıyla gelişmiş ülkelerde böyle yürüyor işler. Erken yaşlardan itibaren çocukların yeteneklerinin tespit edilmesi ve uygun şekilde eğitilmeleri için olanaklar sağlanması gerekir... Belki kademeli

olarak yetenekli çocuklar, öncesinde ülke içindeki konservatuarlarda sonrasında da yurt dışında eğitime gönderilebilir” (Gülsin Onay)

“Üstün yetenekli öğrencilerin eğitimlerinde önemli olan; yurt içi ve yurt dışında, doğru kurumlar ve eğiticiler belirlenerek, devlet tarafından maddi destek ve yaşam alanı sağlanmasıdır.” (Çağlayan Ünal Sümer)

“Müzik yeteneği tüm sanat dallarında olduğu gibi Allah vergisidir. Ancak bu yeteneğe sahip insanların önüne eğitim imkânları sunulmazsa, yok olur gider.” (Tuluyhan Uğurlu)

“... Çocuk bazı konularda üstün yetenekli doğmuşsa, değişik hocalarla, farklı bir yaklaşımla eğitim görmesi sağlanmalıdır. Böylece çocuk ülkesine dünya çapında başarılar getirir. Tıpkı büyük sanatçı, sayın İdil Biret gibi.” (Yeşim Alkaya Yener)

Katılımcılardan Tuluyhan Uğurlu ve Emrecan Yavuz, sanat alanında üstün yetenekli çocukların eğitiminde nitelikli eğitmen konusuna dikkat çekmiştir.

“Devlet adil olarak bakıp, gerçekten üstün yetenekli çocukları bulup onlara özel bir eğitim vermeli ama bence hoca bulmak çok önemli. O eğitimi vereceğiniz okullara koyacağınız hocaların seviyesi nedir? Bunun da düşünülmesi, planlanması gerekiyor.” (Tuluyhan Uğurlu)

“Türkiye’nin üstün yetenekli çocukların eğitimi konusundaki sorunu, öncelikli olarak eğitmen ve kültürel ortam sorunudur.” (Emrecan Yavuz)

İlgili yasal düzenlemelerin işler duruma getirilmesi. Katılımcılardan Emrecan Yavuz, Hüseyin Sermet, Çağlayan Ünal Sümer, Gülsin Onay ve Yeşim Alkaya Yener, sanat alanında üstün yetenekli çocukların eğitimlerine yönelik yasal düzenlemelerin yeniden işler duruma getirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

“Günümüzde Devlet destekleri neredeyse çalışmaz durumdadır. Bu çocukların nasıl yetiştirileceği konusunda, var olan yasaların işler hale getirilmesi ve bu yasalarda iyileştirmeler yapılması önceliklidir.” (Çağlayan Ünal Sümer)

“Türkiye Cumhuriyeti Devleti, eğer isterse yetenekli çocukların eğitimini harikulade bir şekilde üstlenebilir, benim zamanımda yasadaki sorunlara rağmen yasanın inisiyatif kullanılarak işletilmesinden görebileceğimiz üzere üstlenebilmiştir de. Yani bu sorunları aşmak için aşmak istemek yeterlidir.” (Emrecan Yavuz)

“6660 sayılı yasa, günümüz şartlarına uyarlanarak, devlet ile özel sektörün bu alanda işbirliği yapması ile geliştirilebilir ve yeniden işlevselleştirilebilir. Harika Çocuk Yasası’na sponsor olan ticari kurumlar vergiden muaf tutulabilir.” (Gülsin Onay)

“... Ancak yürürlükte olan ve bazı sebepler yüzünden son senelerde kullanılmayan 6660

sayılı kanunda bir takım iyileştirmeler yapılmasının ve ayrıca üzerinde ciddiyetle durulması zamanının geldiğini düşünüyorum.” (Hüseyin Sermet)

“Üstün yetenekli çocukların, ayrı bir eğitime tabi tutulması, çocuklar arasında bir ayrımcılık yaratılıyor gibi düşünülmekte. Bu görüş çok gerilerde kalmış bir düşüncedir. Bu statüye giremeyen çocuklar veya onların akrabalarının bu durumdan gocunduklarını hiç sanmıyorum. Zamanı geldiğinde onlar da ülkemizdeki bu yetenekli insanlarla iftihar etmektedir. Siz bir Fazıl Say ile iftihar etmiyor musunuz? Özetleyecek olursam üstün yetenekli çocukların eğitimine devletin destek sağlamasına yönelik yasaların bazı eksikliklerine rağmen tekrar işler hale getirilmesi gerektiğini düşünüyorum.” (Yeşim Alkaya Yener)

Devletin sanat eğitimi politikalarının iyileştirilmesi. Katılımcılardan İdil Biret, Suna Kan, Hüseyin Sermet, Gülsin Onay, Tuluyhan Uğurlu ve Yeşim Alkaya Yener devletin sanat politikalarının iyileştirilmesinin gerektiğini belirtmiştir.

“Tutarlı bir sanat politikasının olması gerektiğini hep savunuyorum. Bazen televizyonda izliyorum, sporcular, diğer bazı mesleklerin mensupları da tutarlı ve devamlı politikaların olmamasından şikâyet ediyorlar. Demek ki, ülke olarak bu özel bir hastalığımız.” (Suna Kan)

“6660 sayılı kanunun hâlâ çok verimli ve faydalı olacağına eminim ama doğru kullanıldığı takdirde! Yâni Batı’nın katkılarını reddetmeden, onları anlayarak ve kapsayıcı bir şekilde, sanat eğitimimizi kendi öz kültürümüz ve geleneklerimizle harmanlamayı başarmak mecburiyetindeyiz. Aksi takdirde ne ‘Harika’ çocuklarımız, ne de harika olmayanlar bu kördüğümü aşamazlar. Ve 50 yılda gidilecek yol 150 yıl sürer. Konuyu doğru okumak, doğru teşhis etmek durumundayız. Temeldeki, kökteki sorunu anlamıyorsak, teşhis edemiyorsak, tedavi de edemeyiz.” (Hüseyin Sermet)

“Üstün yetenekli çocukların desteklenmesi gerekir. Benim çocuk olduğum yıllarda bunu yapabilecek hatta idrak edebilecek özel kimseler/kuruluşlar yoktu. Bu nedenle devletin desteği gerekli idi. Bugün durum farklı olup bu desteği verebilecek özel kuruluş ve vakıflar da vardır.” (İdil Biret)

“Niyet edilirse, harika çocuklar için ‘harika’ bir hukuki çerçeve çizilebilir. Ülkemiz hem yetenek hem de bilirkşi anlamında çok zengin. Yapılacak çok iş var. Önemli olan niyet etmek. Bir şekilde 6660 sayılı yasanın ya da ona benzer bir uygulamanın harekete geçirilmesi gerekiyor. Aksi taktirde Ata’mızın dediği gibi, hayat damarlarımızdan birinin kopma tehlikesi ile karşı karşıya kalacağız.” (Gülsin Onay)

“Ben yasadaki çok eğitim sistemimizin değişmesini istiyorum. Yetenekli çocuklar için özel okulların açılmasının, konservatuarların Türk ve Batı müziği olarak ayrı eğitim vermelelerini değil, Türk ve Batı müziği eğitiminin birleştirilmelerini istiyorum.” (Tuluyhan Uğurlu)

“Sanatsal açıdan üstün vasıfları olan çocukların desteklenmesi hedefi Büyük Önderimiz Atatürk’ün işaret ettiği gibi, ülkeyi Çağdaş medeniyet seviyesinin en üst mertebesine ulaştırmaktır. Bunu sağlayan ülkelerin itibarı, diğer ülkeler nezdinde daha yüksek olmaktadır. Bunu gerçekleştirebileceğimiz bir politikanın olması gerek” (Yeşim Alkaya Yener)

Yine katılımcılardan Hüseyin Sermet, Tuluyhan Uğurlu, Emreca Yavuz ve Çağlayan Ünal Sümer, sanat alanında üstün yetenekli çocukların eğitimi konusunda ülkemizde verilen sanat eğitiminde kendi özümüze uygun milli bir politikanın geliştirilememesine dikkat çekmiştir.

“Biz Türk olarak hangi kültürün ve kökenin çocuklarıyız? Batı mı, Doğu mu yoksa ikisi arasında bir nokta mı? Atatürk’ün muasır medeniyet dediği devirlerde mutlak bir Batı hâkimiyeti vardı. Ama siyasi ve iktisadi nedenlerden kaynaklanan ve askerî açıdan perçinlenen bu hâkimiyet, kültürel ve sanatsal olarak Türkiye ve Türk halkına ne kadar aşınaydı? Bu sorunun üstünde hiç durmadığımız ve devamlı görmezden geldiğimizden dolayı, bir nevi vasatı, maalesef pek geçemedik. Tabii ki istisnalar var ama istisnalar geneli değiştirmezler! Kısaca cedlerimiz, atalarımız “Vals”, “Tango” veya “Bossa nova” yapmıyorlardı. Mozart veya Beethoven’dan bahsetmiyorum bile. Sorun “Kılıç Kalkan” veya “Mumda Çıra” gibi kendimize has bir tarza, belli bir zümrenin, burun kıvrması ve reddiyle zuhur etti. Zira bir tarafta, tamamen Batıcı olmuş ve kraldan fazla kral taraftarı yarı aydın bir zümre ve diğer tarafta kendi haline bırakılmış aşağılanan ve cahil bırakılan başka bir zümre teşekkül etti. Ve maalesef genel manada ne beste olarak ne de zihniyet olarak kendimize ait bir üslûp yaratamadık ve bu temel sorunu aşamadık Türkiye’de! Tek bir misal vermem gerekirse şunu söyleyebilirim: Çağdaş Bale’nin temel kurallarını ilk saptayan ülke Rönesans esnasında İtalya oldu. Rusya aynen Osmanlı İmparatorluğu gibi çağdaşlaşma konusunda çok zorlandı. Ama bu bale alanında öyle bir seviyeye gelmeyi başardılar ki, neredeyse bale Rusya ile anılır oldu. Mûsikî konusundaki başarılarından bahsetmiyorum bile. Bizler hangi sebeplerden dolayı geri kaldık?” (Hüseyin Sermet)

“...Bence Türkiye’nin yetenek geliştirme politikası, parti politikalarından arındırılmalıdır.” (Emreca Yavuz)

“Viyana bana çok önemli şeyler kattı. En önemlisi de şuydu: Eğitimde mutlaka Avusturya’nın yerel müziği üzerine dersler vardı ve hangi ülkeden gelerseniz gelin o dersleri almak zorundaydınız. Bizde ise konservatuarlarda kendi müziğimiz ve Batı müziği farklı bölümlerde okutulur. Bu bence bizim en büyük hatalarımızdan birisi. İki tarafta da çok yetenekli çocuklar var ama birbirlerinden haberleri yok. Bizim çağdaş dünyanın içinde kendi müziğimizi evrensel boyutlara taşıyamamamızın nedeni de burada yatıyor.” (Tuluyhan Uğurlu)

“Ülkemizde yetenekli bireyler belirlenir, desteklenir, eğitilir ve üretken hale getirilebilir. Bu ‘insan kazanmaktır.’ Öncelikle devlet desteği, bu bireylerin kendi ülkesi için çalışan bireyler olması için gereklidir. Hiçbir devlet, yurt dışında faydalı olsun diye kendi vatan-

daşını desteklemez. Devlet desteği, beyin ya da yetenek göçünü engellemek için vazgeçilemez milli bir olgudur.” (Çağlayan Ünal Sümer)

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

İnsan gücü kaynağının “üstün yetenekliler” grubu uygarlık seviyesini belirlemede, özellikle araştırma, geliştirme ve keşfetme yönlerinden, diğer insanlara oranla daha etkin rol oynamaktadır (Özoğlu, 2004, s. 387). Bunun yanında üstün yeteneklilerin doğuştan sahip oldukları potansiyellerini kullanabilmelerine imkân verecek, gelişimsel özelliklerine uygun eğitim ortamı ve öğretim olanaklarından faydalanmalarının sağlanması toplumda hassasiyet gösterilmesi gereken bir konudur (Levent, 2014, s. 50). Bu durum Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin 28. maddesinde “*taraf devletler, çocuğun eğitim hakkını kabul eder ve çocuğun özelliklerine göre eğitim almasını öngörür*” ifadeleri ile açıkça vurgulanmıştır (Levent, 2011, s. 44).

Sanat eğitimi; bireyin yaratıcı güç ve potansiyelini geliştirmek, estetik düşünce ve bilinci örgütlemek açısından önemlidir (Yazar, Aslan ve Şener, 2014). Sanat alanında üstün yetenek, kaliteli bir eğitimle birleştiğinde, yüksek kalitede sanat eserleri ortaya çıkabileceği gibi bu eğitimi alan sanatçılar tarafından yetiştirilecek çocuk ve gençler de ileri düzeyde bir eğitim alma imkânına sahip olabilirler. Bu zincirleme, sanat eğitimi kültürünün oluşturulabilmesi için gereklidir (Tunçdemir, 2004).

Yeteneğin erken farkedilememesi ve eğitimde gecikme, üstün yeteneğin Tanrı’nın lütfu ya da ülkenin en zengin doğal kaynağı olarak görülmediği kültürümüzde, bu tür özelliklerin neye yaradığı, nasıl bir şey olduğu anlaşılamamakta, yeteneklere tanı konulamamakta ve tüm bunlar yapılsa bile bu noktada bireye ve aileye nasıl yardım eli uzatılacağı bilinmemektedir (Akarsu, 2001). Cutts ve Moseley’e (2004) göre üstün yetenekli bir çocuğun eğitimi şansa bırakılır ya da bireye özel eğitimde küçük bir zaman dilimi ayrılırsa, onun geri dönülemez kusurlarla gelişmesine neden olunabilir.

Bu araştırmada sanat alanında üstün yetenekli çocukların eğitiminin devlet tarafından desteklenmesine ilişkin bu destekten yararlanan sanatçılarla görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde elde edilen katılımcı görüşleri; “Sanat alanında üstün yetenekli çocukların eğitimi için devletin sağladığı destekler”, “Sanat alanında üstün yetenekli çocukların eğitiminde karşılaşılan sorunlar” ve “Sanat alanında üstün yetenekli çocukların eğitimine yönelik politika önerileri” olmak üzere üç kategori altında toplanmıştır.

Birinci kategoride olan sanat alanında üstün yetenekli çocukların eğitimi için devlet tarafından sağlanan destekler hakkında katılımcıların çoğu (5/8), sanat eğitimlerinde devletten aldıkları desteklerin kendilerinin profesyonel kariyerlerine çok önemli katkı yaptığını belirtmişlerdir. Bu konuda katılımcılardan İdil Biret, “*Ailemin maddi durumu yurt dışında eğitim almamı sağlamaya müsait olmadığından 1948 yılında TBMM tarafından kabul edilen kanun ile devletin sağladığı destek, ailemle Paris’e gidip o dönemin en değerli hocalarından ders almamı ve Paris Konservatuari’na girip mezun olmamı sağladı*” demiştir. Yine katılımcılardan Suna Kan “*Benim ailemin imkânı hiçbir zaman olmazdı bu kanun çerçevesinde yurt dışına gitmeseydim.*” diyerek aldığı devlet desteğinin sanat kariyerindeki önemine vurgu yapmıştır. Bu kategori altındaki katılımcıların ifadelerine göre devlet, eğitim desteği konusunda gereken adımları atmış ve bu konuda belli çalışmalar

başlatmıştır. Bununla birlikte ülkemizde üstün yetenekli bireylerin yurt dışında gereken eğitimleri almaları için ilgili yasalar çıkarılmış ve bireylere burs imkânı sağlanmıştır. Ancak bu konuda atılan adımların devamının gelmemesi ve günümüzde ilgili düzenlemelerin işlevselliğini kaybetmiş olması önemli bir eksiklik olarak değerlendirilebilir.

Sanat alanında üstün yetenekli çocukların eğitiminde karşılaşılan sorunlar kategorisinde katılımcı görüşleri; devletin sanat politikalarındaki değişimler, maddi sorunlar ve politika yapıcılarının bakış açısı olmak üzere üç tema altında toplanmıştır. Devlet desteğinden faydalanan katılımcıların yarısından fazlası (5/8), karşılaşılan sorunların devletin sanat politikasındaki değişimlerden kaynaklandığını belirtmiştir. Katılımcılardan İdil Biret'in konu ile ilgili görüşleri dikkat çekicidir: *"Almanya'dan büyük besteci Hindemith 1935-1937 yılları arasında Türkiye'ye gelecek müzik reformu konusunda raporlar hazırladı ve bazı önerileri uygulamaya konuldu. 1948 kanununu bu büyük reform hareketinin bütünü içinde değerlendirmek gerekir. Zamanla bu şevk ve heyecan kayboldu"*. Katılımcılardan Suna Kan, Emrecan Yavuz ve Yeşim Alkaya Yener yurt dışında eğitimleri sırasında bazı maddi sıkıntılarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Bu konuda Suna Kan, yurt dışında kaldıkları süre içinde çok tasarruflu davranmak zorunda kaldıklarını ve yarışmalardan elde ettiği ödüllerle geçimlerini sağladıklarını belirtmiştir. Yine bir başka katılımcı Emrecan Yavuz, kendilerine tahsil edilen lojmandan vaktinden çok önce çıktıklarını, aylık burslarının da kesintiye uğratıldığı söylemiştir. Yine katılımcılardan Çağlayan Ünal Sümer, Tuluyhan Uğurlu, Emrecan Yavuz ve Yeşim Alkaya Yener devletin sağladığı eğitim desteği konusunda yaşanan sorunların politika yapıcılarının bakış açısından kaynaklandığını belirtmişlerdir. Katılımcılardan Yeşim Alkaya Yener, *"Dünyanın her yerinde, üstün yetenekli olduğu anlaşılan çocuklar, Devlet tarafından her türlü ihtiyacı karşılanarak en iyi imkânlarla yetiştirilmektedir. Hâlbuki Türkiye'mizde bunu bir 'ayrımcılık' olarak tanımlayan kişiler olmakta ve bu anlayış bu statüyü baltalamaktadır. Bu düşünce doğru değildir."* diyerek sanat ve sanat eğitime ilişkin politika yapıcılarının bakış açısına dikkat çekmiştir.

Katılımcıların, sanat alanında üstün yetenekli çocuklara yönelik politika önerileri; üstün yetenekli çocukların tespitine yönelik öneriler, üstün yetenekli çocukların eğitime yönelik öneriler, ilgili yasal düzenlemelerin işler durumuna getirilmesi ve devletin sanat politikalarının iyileştirilmesi olarak dört kod altında toplanmıştır. Katılımcılar, üstün yetenekli çocukların tespitine yönelik yetenek sınavlarının uygun yöntemlerle yapılmasını ve bu sınavlara ülkenin her yerindeki çocukların girebilecekleri şekilde yaygınlaştırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu konuda katılımcılardan Suna Kan, çocukların seçilmesi amacıyla Anadolu'da bir komisyon kurularak bu komisyonun yetenekli çocukları sınavla seçmesi ve seçilen çocukların İstanbul ve Ankara gibi büyük şehirlerde eğitime tabi tutulması yönünde görüş bildirmiştir. Yine katılımcılar, sanat alanında üstün yetenekli çocukların eğitime yönelik olarak devletin, bu çocukların potansiyellerini geliştirebilmeleri için gerekli olanakları sağlaması gerektiğini vurgulamıştır. Bu konuda katılımcılardan Gülsin Onay *"... kademeli olarak yetenekli çocuklar, öncesinde ülke içindeki konservatuarlarda sonrasında da yurt dışında eğitime gönderilebilir."* şeklinde görüş bildirmiştir. Ayrıca aynı konuda katılımcılardan Tuluyhan Uğurlu ve Emrecan Yavuz, sanat alanında üstün yetenekli çocukların eğitiminde nitelikli öğretmenlerin görev alması gerektiğine dikkat çekmiştir.

Yapılan görüşmelerde katılımcıların tamamı, sanat alanında üstün yetenekli çocukların eğitiminin desteklenmesine yönelik yasal düzenlemelerin işler duruma getirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bununla birlikte katılımcılar; yetkililerin yasayı işletme konusunda isteksiz olduklarını, yasanın işletilmesi için hiçbir çabanın sarfedilmediğini ifade etmişlerdir. Katılımcılardan Emrecan Yavuz *“Türkiye Cumhuriyeti Devleti, eğer isterse yetenekli çocukların eğitimini hari-kulade bir şekilde üstlenebilir, benim zamanımda yasadaki sorunlara rağmen yasanın inisiyatif kullanı-larak işletilmesinden görebileceğimiz üzere üstlenebilmiştir de. Yani bu sorunları aşmak için aşmak is-temek yeterlidir.”* diyerek ilgili yasal düzenlemelerin uygulanmasında yetkililerin istekli ve ka-rarlı olması gerektiğine işaret etmiştir.

Sanat politikalarının iyileştirilmesine yönelik olarak katılımcıların neredeyse tamamı (7/8), Türkiye’de devletin işlevsel bir sanat politikasının olmadığını belirtmiştir. Bu konuda katılımcılardan Suna Kan’ın *“Türkiye’nin bir kültür politikası yok, maalesef de hiç olmadı. Bazı kişilerle, Kültür Bakanlığına gelen kişilerle, bireysel çabalarla bir şeyler oluyor. İyi işler de oluyor ama maalesef hükümetler değişince bazı şeyler değişiyor. Tutarlı bir sanat politikasının olması gerektiğini hep savu-nuyorum.”* şeklindeki görüşü dikkat çekicidir. Bununla birlikte katılımcılar, karar vericilerin ve politika yapıcılarının değişimine bağlı olarak yasal düzenlemelerin ve uygulamaların da sü-rekli değişmesinin, devletin tutarlı ve sürdürülebilir bir sanat politikasının olmamasından kaynaklandığını ileri sürmüşlerdir.

Katılımcılardan Hüseyin Sermet, Tuluyhan Uğurlu, Emrecan Yavuz ve Çağlayan Ünal Sümer, sanat alanında üstün yetenekli çocuklara ülkemizde verilen sanat eğitiminde kendi kültür-müze uygun milli bir politikanın geliştirilememiş olmasına dikkat çekmiştir. Katılımcılardan Tuluyhan Uğurlu, ülkemizde verilen müzik eğitiminde batı müziği ve Türk müziği arasındaki çizginin keskin bir şekilde ayrıldığını, farklı kültürlerin müzik eğitimini alan bireylerin birbi-rinden kendi kültürlerinden haberdar olmadıklarını ve bu durumun da kendi kültürlerine ya-bancılaşmaya zemin hazırladığını ifade etmiştir.

Erdoğan’a (2008) göre ülkemizde sanat politikalarını belirleyecek bir birim bulunmamaktadır ve konuya dair en önemli eksiklik, devletin bir sanat politikasının olmamasıdır. Zira belirli bir sanat politikası olmadan, hedefler için çalışma yapılması mümkün değildir. Bu çalışmada elde edilen bulgular bu görüşü destekler niteliktedir. Buna göre devletin, her siyasi parti dö-ne-minde değişikliklere tabi tutulmayacak şekilde ülke ölçekli ve sürdürülebilir milli bir sanat politikasına sahip olması gerektiği söylenebilir. Bu bağlamda sanat politikaları siyasetten arın-dırılmalı ve ülkemizin hazinelerinden biri sayılan üstün yetenekli bireylere sağlanan destekler sekteye uğratılmamalıdır.

Bu araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda sanat alanında üstün yetenekli çocukların eğitiminde devlet desteğine yönelik 6660 sayılı Kanun’a ve özel statü yönetmeliğine yeniden işlevsellik kazandırılması gerektiği söylenebilir. Bunun yanında bu yasal düzenlemeler farklı sanat alanlarındaki üstün yetenekli bireylerin tanınması, eğitimi ve istihdamı konularında çağın koşullarına uygun olacak şekilde revize edilebilir.

Sanat alanında üstün yetenekli çocukların eğitimi, maddi kaynak gerektiren bir süreçtir, bu nedenle bu çocukların eğitiminde maddi kaynakların sağlanması için devlet desteğine ihtiyaç

duyulmaktadır. Bu bağlamda eğitim masrafları için maddi kaynakların sağlanmasına yönelik olarak devlet teşvikiyle özel sektörden yardım alınabilir ve çeşitli sponsorlar bulunarak maddi destekler verilebilir. Örneğin üstün yetenekli çocuklara eğitim desteği sağlayan özel şirketlerin vergilerden muaf tutulması sağlanabilir.

Beyin ve yetenek göçü, sanat alanında üstün yeteneklilerin eğitiminin önünde ve arkasındaki en büyük engellerden biridir. Bu tehlike karşısında alınabilecek tedbirlerin başında, sanat alanında üstün yetenekli çocukların küçük yaşlarda tespit edilmesi ve öne çıkan yetenek alanlarında eğitim almasının sağlanmasının geldiği söylenebilir. Bu noktada ülkemizde, sanat alanındaki üstün yetenekli bireylerin eğitimleri ve istihdam edilmeleri konusunda Milli Eğitim Bakanlığı ve Kültür Bakanlığınca sivil toplum kuruluşları, yazılı ve görsel medya ile iş dünyasından temsilcilerin katılacağı bir çalıştay düzenlenebilir.

Ülke çapında sanat alanında üstün yetenekli çocukların tespit edilmesi için devletin görevlendireceği bir komisyon, çeşitli merkezi il ve ilçelerini gezerek yetenekli çocukların seçimi ile ilgili çalışmalar yapabilir. Ayrıca doğumdan yükseköğretimin sonuna kadar olan süreçte, sanat alanında üstün yetenekli bireylerin takibinin yapılması için milli bir sanat merkezi oluşturulabilir. Bu merkez, sanat alanında üstün yeteneklilere yönelik ülke ölçekli stratejik bilgi üretmek, bilimsel araştırmaları desteklemek ve değerlendirmek görevlerini yerine getirebilir.

Kaynakça

- Akarsu, F. (2001). *Üstün yetenekli çocuklar*, Ankara: Eduser Yayınları.
- Akkanat, H. (2004). "Üstün veya özel yetenekliler", (Ed.: M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu ve A.E. Bilgili), *Üstün yetenekli çocuklar seçilmiş makaleler kitabı* (ss. 172-181), İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Ali, F. (2006). "Harika çocuk artık Viyana'da", *Milliyet Gazetesi*. Erişim adresi: <http://www.milliyet.com.tr/harika-cocuk-artik-viyana-da-pembenar-detay-kultursanat-533071/>
- Bakioğlu, A. & Levent, F. (2013). Üstün yeteneklilerin eğitiminde Türkiye için öneriler. *Üstün Yetenekli Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 33-45.
- Bozdağ, L. (2015). Çağdaş sanat ve siyaset dönüşümüne yeniden bakmak politikanın estetize hali. *Eğitim Bilim Toplum*, 13(52), 94-127.
- Clark, B. (2015). *Üstün zekâlı olarak büyümek*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Coşkun, B. (2007). *Görsel sanatlarda üstün yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili öğretmen görüşleri ve değerlendirmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Cutts, N. E. & Moseley, N. (2004). *Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimi*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Çatalbaş, S. G. & Koç, N. (2016). Demokrat Parti dönemi kültür politikaları (1950-1960). *Türk-İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi*, 11(22), 227-246.
- Çitil, M. (2009). *Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar Türkiye'de özel eğitim (1923-2007)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Enç, M. (2005). *Üstün beyin gücü*. 2. Baskı, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Erdoğan, G. (2008). Sosyal devlette sanat ve sanatçının korunması, *TBB Dergisi*, 74, 191-225.
- Ersoy, Ö. & Avcı, N. (2004). Üstün zekâlı ve özel yetenekli çocuklar. M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu & A.E. Bilgili (Ed.), *Üstün yetenekli çocuklar seçilmiş makaleler kitabı* (ss. 195-201),

- İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Güler, A., Halıcıoğlu, M. B. & Taşgın, S. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- İpşiroğlu, N. (1998). *Sanattan güncel yaşama*. İstanbul: Pan Yayınları.
- Kahramankaptan, Ş. (1998). *İsmet İnönü ve harika çocuklar*. Ankara: Ümit Yayınları.
- Levent, F. (2011). *Üstün yetenekli çocukların hakları*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Levent, F. (2014). *Üstün yetenekli çocukları anlamak* (3. Baskı), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Lowenfeld, V. (1957). *Creative and mental growth* (3rd ed.). New York: Macmillan.
- Maba, A. & Sakar, M. H. (2015). Türkiye’de müziksel alanda üstün yetenekli bireylerin eğitimlerine genel bir bakış. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 110-121.
- Malkoç, T. (2004). Üstün yetenekli çocuklar ve müzik eğitimi. A. Kulaksızoğlu, A. E. Bilgili, & M. R. Şirin (Ed), *Üstün yetenekli çocuklar bildiriler kitabı* (ss. 169-177), İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- MEB Tebliğler Dergisi. (2007). *Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesi*. Sayı: 2593.
- Oreck, B. A., Owen, S. V. & Baum, S. M. (2003). Validity, reliability, and equity issues in an observational talent assessment process in the performing arts, *Journal for the Education of the Gifted*, 27(1), 62-94.
- Özoğlu, Ç. S. (2004). Üstün yetenekli öğrencileri araştırmaya yöneltme ve psikolojik danışma sorunları. M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu & A. E. Bilgili (Ed.). *Üstün yetenekli çocuklar seçilmiş makaleler kitabı* (ss. 387-389). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Passow, A. H. & Rudnitski, R. A. (1993). *State policies regarding education of the gifted as reflected in legislation and regulation*. Storrs, CT: National Research Center on the Gifted and Talented.
- Sak, U. (2010). *Üstün zekâlılar: özellikleri tanınmaları eğitimleri*. Ankara: Vize Yayıncılık.
- San, İ. (1979). *Sanatsal yaratma ve çocukta yaratıcılık*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Tunçdemir, İ. (1996). *Çoksesli müzik alanındaki kadın devlet sanatçılarımız* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). A. Ü. Sosyal Bil. Ens. Güzel Sanatlar Eğitimi, Ankara.
- Tunçdemir, İ. (2004). Çoksesli müzikte ‘Harika Çocuk Kanunu’nun Türk müzik kültürüne etkisi: İdil Biret-Suna Kan örneği. XIII. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı Bildiriler Kitabı*, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Ünver, E. (2002). *Sanat eğitimi*. (1. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Winner, E. & Martino, G. (2003). Artistic giftedness. In N. Colangelo, G. A. Davis (Eds.), *Handbook of gifted education* (pp. 335-349). Boston: Allyn & Bacon.
- Yazar, T., Aslan, T. & Şener, S. (2014). Sanat eğitimi sorunu olarak ülkemizde ilk ve orta öğretim kurumlarında sanat eğitimine olan ilgisizlik sebepleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 33(2), 593-605.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.